

Demokracija u globaliziranom svijetu

Slaven Ravlić
Zagreb, 22. X. 2012

Paradoksi demokracije

- Churchillov paradoks – "demokracija je najgori oblik vladavine, osim svih drugih koji su dosad iskušavani", u novim demokracijama građani imaju sve manje povjerenja u demokratski sustav, no stari nedemokratski poredak nije alternativa, novi je „manje zlo“
- Dahlov paradoks – „u većini najstarijih i najstabilnijih demokratskih zemalja građani imaju malo povjerenja u ključne demokratske institucije, a ipak većina građana i dalje vjeruje u poželjnost demokracije“; vjeruju u demokraciju a nemaju povjerenja u demokratske institucije

Učinci globalizacije

- D. Held – „sve više država i grupa bore za ideju vladavine naroda, ali to čine u trenutku kad je učinkovitost demokracije kao nacionalnog oblika političke organizacije postala upitna“. Demokracija je oblik ustroja nacionalne države
- Ekonomska globalizacija – moć međunarodnih korporacija i finansijskih institucija, manja autonomija vlada. Neuspjesi vlada (nezaposlenost) - nezadovoljstvo upravljačima prerasta u nezadovoljstvo institucijama. Tržište kao prirodni poredak – država-problem; svjetsko društvo potrošača; fragmentacija, individualizacija; svijet kao “ravna ploča”
- Informacijska globalizacija – globalne mreže i medijski imperiji, kontrola nad informacijama, politika spektakla
- “Policajska globalizacija” – terorizam, nadzor građana

Konzekvence demokracije

- Nekompetentni upravljači, oligarhija, cinizam, neodgovornost
- Smanjenje participacije građana, političko otuđenje, apatija
- Ograničenja sloboda i prava; pretvaranje građana u podanike
- Je li izlaz u dvostrukoj demokratizaciji (Dahl, Held): 1. globalizacija demokracije - globalna demokracija za svjetski polis; 2. širenje demokracije unutar nacionalne države - povećanje participacije i demokratizacija korporacija

Razaranje demokratskog građanstva

- 1. nestajanje naroda kao subjekta demokracije; Sartori – učinak televizije; homo sapiens i homo videns; demos kao neupućena masa
- 2. pretvaranje građanstva u difuznu i neodređenu kategoriju; politika višestrukog državljanstva; strategija “selektivne tolerancije” dvojnog državljanstva
- Promjena koncepcije građanstva, građanin kao pasivni, neupućeni pojedinac zaokupljen svojim privatnim prilikama i strahovima
- Transformacija demokratskih institucija – parlament, vlada, sindikati, političke stranke

Transformacija stranaka

- Model stranačke vlade – masovne demokratske stranke, učinkovita i odgovorna vlast, utjecaj građana u politici, komunikacija građana i elite, partitokracija i birokratizacija
- Profesionalne biračke stranke – “partnerstva profesionalaca a ne udruge građana i za građane”, medijska orijentacija, agent države
- Gubljenje ključnih funkcija – socijalizacijske, legitimacijske, predstavničke
- Rast troškova – skupi masovni mediji, medijski profesionalci, smanjivanje doprinosa članova; ishod je korupcija
- Različite situacije – Sjeverna i Južna Evropa, zemlje Jugoistočne Europe (Hrvatska) – oligarhijske stranke, kolonizacija države - uprave i pravosuđa; korupcija

Kriza i izlazi

- Današnja kriza – neinstitucionalno metode, direktna akcija, rast populizma. Sklonost tehnokratskoj politici i autoritarizmu, Mario Monti; političko razvlašćivanje građana (ugovor o Europskom stabilizacijskom mehanizmu)
- Kriza kao šansa. Napuštanje neoliberalnih politika razaranja socijalne države koje su dovele do razbijanja i fragmentacije društva te do delegitimiranja države kao zajednice građana
- Obnova demokratske države, decentralizacija i participacija
- Teorijska, ideološka i politička obnova konzervativizma i socijaldemokracije zaraženih neoliberalnim virusom
- Britanski konzervativizam: otklon od tačerizma, Gray, Scruton, Blond, te Cameron – veliko društvo i uloga države